

Nr 45.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensionering av vissa icke-ordinarie befattningshavare vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå; given Stockholms slott den 30 januari 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Sven Linders.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 januari 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Linders anför:

I anledning av en inom andra kammaren väckt motion nr 264 har 1924 års riksdag i skrivelse den 30 maj 1924, nr 215, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående pensionering av icke-ordinarie befattningshavare vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå ävensom därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill berörda utredning kunde giva anledning.

Sedan Kungl. Maj:t därefter genom beslut den 13 juni 1924 anbefallt statskontoret att i samråd med stuteriöverstyrelsen verkställa ovanberörda utredning, har nu statskontoret i skrivelse den 14 oktober 1924 inkommit med utredning i ämnet jämte förslag till grunder för pensionering av vissa

icke-ordinarie befattningshavare vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå.

Över statskontorets skrivelse har 1921 års pensionskommitté den 19 november 1924 avgivit infordrat utlåtande.

Jag vill till en början i korthet beröra ifrågavarande befattningshavares avlöningsförmåner.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 13 juni 1924 fastställda avlöningsstater för betjäningen vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå må finnas anställda vid Flyinge en fodermarsk, en fodermarsk-stoöver-skötare, en körmästare, 29 stallbetjänte, en nattvakt, en hushållerska och en hovslagare samt vid Strömsholm en fodermarsk, en körmästare, 16 stallbetjänte, en nattvakt och en hovslagare.

Vid Flyinge finnas f. n. endast 27 stallbetjänte anställda, varför sammanlagda antalet hithörande befattningshavare alltså uppgår till 53.

Storleken av personalens avlöningar, vilka bestridas från anslaget till hingstdepåernas och stuteriets verksamhet, framgår av följande sammanställning:

	Begynnelse- avlöning Kronor	Avlöning efter 5 år Kronor	Avlöning efter 10 år Kronor
Fodermarsk ¹	1,380	1,500	1,620
Körmästare	1,260	1,380	1,500
Stallbetjänt	960	1,020	1,080
Nattvakt	1,020	1,080	1,140
Hushållerska	900	960	1,020

¹ Fodermarsk-stoöverskötaren erhåller därjämte för skötsel av fölstona och fölen, särskilt under och närmast efter fölningstiden, 20 kronor för varje föl, dock högst 600 kronor.

Hovslagarna erhålla betalning för sitt arbete efter taxa, varjämte den vid Flyinge anställda åtnjuter ett mindre arvode i egenskap av motorskötare samt äger rätt att utöva jämväl annan praktik än vid depåen och stuteriet.

Fodermarskar, körmästare, nattvakter, hovslagare och gifta stallbetjänter tilldelas i mån av tillgång bostad med planteringsland samt erhålla bränsleförmåner in natura. Ogifta stallbetjänter anvisas gemensamhetsrum, vilka uppvärmas genom vederbörande depås försorg. Hushållerskan tilldelas ett rum med uppvärmning.

Utöver de i staten fastställda avlöningsförmånerna utgår beklädnadsersättning med 140 kronor till fodermarsk, körmästare och stallbetjänt. Vederbörande depå tillhandahåller åt nattvakt regnkappa och päls för tjänstebruk.

Dyrtidstillägg å den till personalen utgående kontanta avlöningen samt beklädnadsersättningen skall beräknas efter de grunder, som för närvarande äro fastställda eller framdeles må gälla beträffande nyreglerade verk i all-

mänhet, därvid dyrtidstillägg dock icke må beräknas å ovanberörda till fodermarsk-stoöverskötaren vid Flyinge utgående särskilda ersättning för skötsel av fölston och föl.

Ifrågavarande befattningshavare åtnjuta dessutom kostnadsfri läkarvård.

Personalen antages av vederbörande depåchef genom avtal gällande för viss av depåchefen bestämd tid.

Såsom icke-ordinarie äro befattningshavarna i fråga visserligen icke tillförsäkrade pensionsrätt, men vissa förmåner hava dock beretts dem för deras ålderdom. Sålunda hava de vid Strömsholms hingstdepå anställda stallbetjante m. fl. efter erhållet avsked brukat bekomma fri bostad jämte vissa andra naturaförmåner ävensom något kontant årligt understöd. Även änka efter stallbetjänt har likaledes erhållit vissa naturaförmåner jämte ett mindre kontant understöd. Vid Flyinge hingstdepå anställd stallbetjänt har i allmänhet efter avsked erhållit något årligt understöd av depåns medel, men till änka efter sådan stallbetjänt torde dylikt understöd icke hava utgått.

I detta sammanhang må nämnas, att riksdagen under de senare åren i vissa fall beviljat pensioner å allmänna indragningsstaten åt stallbetjante vid hingstdepåerna, varvid pensionsbeloppen tillmätts med hänsyn till vederbörandes ålder, tjänstetid och hälsotillstånd samt växlat mellan 200 kronor och 500 kronor årligen. Genom beslut vid 1923 års riksdag ersattes vissa tidigare av Flyinge hingstdepås medel beviljade understöd åt stallbetjante därstädes med motsvarande understöd å allmänna indragningsstaten, varigenom pensionstillägg kommo att utgå å understödsbeloppen. Senast har beslut om pensionering av vissa stallbetjante fattats av 1924 års riksdag. Pensionering av änka efter stallbetjänt vid hingstdepå torde hittills hava förekommit endast i ett fall, där änkan efter en stallbetjänt, som omkommit genom skada till följd av olycksfall under tjänstutövning, tillerkändes livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen. Vid 1922 års riksdag beviljades understöd från allmänna indragningsstaten i form av uppfostringsbidrag till belopp av 100 kronor åt vardera av två minderåriga barn efter en avliden stallbetjänt vid Flyinge hingstdepå.

Fodermarsk vid hingstdepå har under senare år i ett fall tillerkänts pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,000 kronor årligen.

Genom kungl. brev den 22 maj 1812 bildades en *pensionskassa för tjänstemännen vid Strömsholms stuteri*, numera Strömsholms hingstdepå, samt deras änkor och barn. Till denna kassa har förutom bidrag från delägarna även lämnats tillskott av statsmedel.

Frågan om denna kassas avveckling vann aktualitet i samband med om bildandet av befattningarna såsom depåchef, beridare, bokhållare och veterinär vid hingstdepåerna till ordinarie statstjänster, varom beslut fattades vid 1909 års riksdag. Med anställningen såsom ordinarie följde nämligen för veder-

börande dels rätt till pension enligt 1907 års civila pensionslag, dels ock under viss förutsättning skyldighet att inträda i civilstatens änke- och pupillkassa.

Spörsmålet rörande den framtida användningen av den hos Strömsholms pensionskassa samlade pensionsfonden upptogs till behandling av statskontoret i utlåtande den 31 december 1908, avgivet i anledning av ifrågasatt nytt reglemente för nämnda pensionskassa, och framförde statskontoret därvid tanken, att den hos kassan samlade fonden kunde, sedan därmed avsedda ändamål fyllts, användas till förbättrad pensionering av betjante vid Strömsholms hingstdepå samt deras änkor och barn. Sedan stuteriöverstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1912 framlagt utredning med förslag till åtgärder för avveckling av pensionskassan, framföll statskontoret i ett den 31 oktober 1918 avgivet förnyat utlåtande i ämnet, bland annat, att den hos kassan samlade fonden borde, i den mån så kunde ske, utan rubbning i de förpliktelser, som reglementsenligt ålåge kassan, komma till användning för ett dess ursprungliga syfte så närstående ändamål som pensionering av stallbetjante med flera extra befattningshavare vid hingstdepåerna. Då fonden slutligen fullgjort sina förpliktelser på grund av inbetalda avgifter och således varken delägare eller pensionärer längre funnes, syntes det nämligen icke kunna vara något att erinra mot, att fonden, som förutom genom delägareavgifter uppkommit genom direkt anslag av statsmedel, användes av staten till förmån för befattningshavare, vilkas verksamhet vore förlagd till de institutioner, som uppehöles genom anslaget till hästavelns förbättrande. Med hänsyn till det ansevärdiga belopp, vartill fonden vuxit, och då avkastningen kunde väntas lämna icke obetydligt överskott, sedan pensionerna bestritts, borde det icke heller möta hinder att redan tidigare än fondens alla förpliktelser bortfallit taga dylikt överskott i anspråk för förut antydda nya ändamål.

Den 21 mars 1919 meddelade Kungl. Maj:t beslut angående avvecklingen av omförmälda pensionskassa. Kungl. Maj:t föreskrev därvid, bland annat,

att den hos kassan samlade pensionsfondens tillgångar skulle vid utgången av april månad 1919 överlämnas till statskontoret; *att* fonden skulle under förutvarande benämning hos statskontoret särskilt bokföras och förvaltas; *samt att* statskontoret skulle till fondens pensionärer utbetala dem tillkommande pensioner.

I samband härmed uppdrog Kungl. Maj:t åt överdirektören och chefen för försäkringsinspektionen P. J. G. Laurin att verkställa utredning och uppgöra förslag rörande lämpligaste sättet för beredande av rätt till pension åt stallbetjante med flera extra befattningshavare. Sedan emellertid Kungl. Maj:t uppdragit åt 1921 års pensionskommitté att verkställa utredning rörande pensionering av icke-ordinarie befattningshavare vid statsförvaltningen, har den åt överdirektören Laurin anförtrödda utredningen icke kommit till utförande, och har Kungl. Maj:t sedermera den 13 juni 1924 återkallat ifrågavarande uppdrag.

Riksdagen har vid åtskilliga tillfällen fastställt grunder för pensionering av olika grupper icke-ordinarie befattningshavare. Sålunda fastställdes dylika grunder för daglönare med flera vid marinen av 1910 års riksdag. Av 1917 års riksdag fastställdes vidare pensionsbestämmelser beträffande vissa icke-ordinarie befattningshavare vid statens järnvägar, telegrafverket och statens vattenfallsverk. Slutligen antog 1918 års riksdag liknande bestämmelser i fråga om förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader m. m.

I förberörda skrivelse den 30 maj 1924, nr 215, har riksdagen anfört, bland annat, följande.

Enligt riksdagens mening syntes det önskvärt, att en ordnad pensionering av icke-ordinarie personal vid statens stuteri och hingstdepåer komme till stånd. Med hänsyn till ifrågakvarande befattningshavares jämförelsevis fasta anställning torde det nämligen få anses vara billigt, att de i likhet med åtskilliga jämställda personalgrupper vid avgång ur tjänst efter visst antal levnads- och tjänstår finge komma i åtnjutande av en till beloppet på förhand bestämd pension. Frågan om en pensionering av här avsedd personal ägde måhända visst samband med spørsmålet om pensionering av statens icke-ordinarie befattningshavare i allmänhet, vilken fråga innefattades i det utredningsuppdrag, som anförtrotts åt 1921 års pensionskommitté men ännu icke fullbordats. En särskild anledning att utan avvaktan på slutförandet av sistnämnda utredning för sig upptaga frågan om ordnande av pensionsförhållandena för icke-ordinarie befattningshavare vid stuteriet och hingstdepåerna syntes emellertid ligga i förefintligheten av den pensionsfond, som samlats av viss för tjänstemän vid Strömsholm inrättad men numera under avveckling stadd pensionskassa. Denna fond hade vid utgången av första halvåret 1923 uppgått till, i hela krontal, 250,411 kronor. Fondens inkomster under nämnda halvår utgjorde 4,760 kronor, medan de utgifter, som fonden under samma tid hade att bestrida, inskränkte sig till ett belopp av 2,403 kronor, allt i hela krontal. Riksdagen delade den av statskontoret uttalade uppfattningen, att berörda fond, som till stor del uppkommit genom direkta tillskott av statsmedel, syntes böra komma till användning för pensionering av här ifrågakvarande icke-ordinarie befattningshavare, i den mån så kunde ske utan rubbning av fondens ännu kvarstående förpliktelser.

Vidkommande sättet för pensioneringens ordnande syntes den frivilliga pensionsförsäkringen icke fullt tillfredsställande beträffande en personal med den jämförelsevis fasta anställning, varom här vore fråga. Lämpligare syntes vara att tillämpa ett system motsvarande det, som för närvarande gällde för pensionering av viss icke-ordinarie personal vid kommunikationsverken. Då emellertid, enligt vad inom riksdagen uppgivits, befattningshavare tillhörande stallbetjäningen vid hingstdepåerna icke sällan efter därstädes vunnen utbildning samt längre eller kortare tids tjänstgöring plögade övergå från statstjänsten till enskild anställning, kunde det måhända för tjäna tagas under övervägande, huruvida icke en pensionering i anslutning till de grunder, vilka gällde beträffande pension åt förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader, kunde vara att föredraga. Detta spørsmål borde emellertid göras till föremål för närmare utredning.

I sin ovanberörda skrivelse den 14 oktober 1924 har statskontoret anfört, bland annat, följande.

Statskontoret hölle före, att hinder icke kunde anses förefinnas mot att åtgärder redan nu vidtoges för beredande av ordnad pensionering för betjäningen vid statens hingstdepåer. För att emellertid icke i någon mån föregripa den utredning, som anförtrotts 1921 års pensionskommitté och vilken utredning givetvis komme att inbegripa även nu ifrågavarande personalgrupper, syntes det lämpligt, att man nu inskränkte sig till ett *provisoriskt ordnande av pensioneringen* för hingstdepåernas betjäningsspersonal. Den ifrågasatta pensioneringen borde alltså, enligt statskontorets av stuteriöverstyrelsen biträdda mening, tillsvidare icke ordnas efter de mera invecklade grunder, som kommit till tillämpning enligt reglementen av den 29 juni 1917 för pensionering av viss icke-ordinarie personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Pensioneringen vore enligt nämnda reglementen byggd på ett system, som förutsatte, att befattningshavarna själva med avgifter bidroge till sin pensionering. Tillämpning å hingstdepåernas betjäningsspersonal av ett dylikt system torde dock knappast kunna äga rum utan rubbning i de så nyligen som den 13 juni 1924 fastställda staterna för ifrågavarande personal. Såsom en provisorisk lösning av förevarande spörsmål syntes i stället en sådan anordning kunna förordas, som kommit till tillämpning vid *pensionering av förmän och daglönare vid marinen eller av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader och vid statens vattenfallsverks byggnadsavdelning*. Pensioneringen av nu nämnda grupper av extra befattningshavare i statens tjänst vore icke byggd på ett system med avgifter för egen pensionering, utan gällde för pensioneringen vissa mera summariska och enkla bestämmelser, som lämpligen syntes kunna tagas till förebild vid ett provisoriskt ordnande av nu ifrågavarande pensionering — med avsikt att låta denna pensionering i sinom tid ersättas av de mera rationella pensioneringsgrunder, som kunde bli resultatet av 1921 års pensionskommittés utredningar och dess blivande förslag rörande pensioneringen av icke-ordinarie personal inom stora delar av statsförvaltningen. De pensioneringsgrunder, som sålunda skulle kunna ifrågakomma såsom förebilder för nu ifrågavarande pensionering, företedde emellertid sins emellan vissa olikheter. Båda stadgade en tjänstetid av minst 25 år såsom förutsättning för erhållande av pension; men under det att pensioneringsgrunderna för byggnadsarbetarna medgäve pension redan vid uppnådd levnadsålder av 55 år och stadgade förhöjda pensioner till vissa angivna belopp vid högre levnadsålder och längre tjänstetid, bleve enligt pensioneringsgrunderna för marinens daglönerpersonal, för vilken i regel avgång ägde rum först vid uppnådd levnadsålder av 65 år, den för 25 års tjänstetid bestämda pensionen förhöjd med visst belopp för varje tjänstår, 25 år intjänats utöver minimitjänstetiden av 25 år. Då det senare systemet syntes vara att föredraga, när det gällde personalgrupper med den jämförelsevis fasta anställning, som innehades av betjäningsspersonalen vid hingstdepåerna, hade statskontoret i samråd med stuteriöverstyrelsen utarbetat sitt förslag i ämnet med tillämpning av sistnämnda system.

I pensioneringen syntes icke böra medtagas vare sig den vid Flyinge anställda hovslagaren — som avlönades enligt taxa och som utövade jämväl annan praktik än vid depån och stuteriet — eller husmodern vid Flyinge. Vad anginge nämnda husmodersbefattning, som icke hade motsvarighet vid Ströms-holma, vore att märka, att den nuvarande innehavaren av befattningen icke uppnått sådan ålder, att pensionering under den närmaste tiden kunde antagas ifrågakomma. Ej heller de kvinnliga daglönarna vid marinen, såsom

sjuksköterskor och tvätterskor, vore inbegripna under pensioneringsbestämmelserna för marinens daglönare, utan vore det avsett, att i förekommande fall frågan om pension åt sådan kvinnlig extra befattningshavare skulle göras till föremål för särskild framställning till riksdagen.

I fråga om *tjänstårsberäkningen* syntes det skäligt, att även tjänstetid i annan statstjänst, som vederbörande tilläventyrs innehåft före anställningen vid hingstdepå, kunde få medräknas.

Av stuteriöverstyrelsen hade framhållits, att med hänsyn till tjänstgöringens beskaffenhet och tjänstens krav på spänstighet *pensionsåldern* för stallbetjänt och nattvakt icke lämpligen borde sättas högre än till 60 levnadsår, varemot fodermarsk och körmästare utan olägenhet i regel torde kunna kvarstå till uppnådda 65 levnadsår. Från nämnda styrelses sida hade tillika framhållits önskvärdheten därav, att möjlighet bereddes till pensionering av såväl stallbetjänt och nattvakt som fodermarsk och körmästare vid tidigare ålder, då dessa befattningshavare icke alltid kunde lämpligen bibehållas i tjänst till den regelmässiga pensionsåldern utan fall kunde inträffa, då sådan befattningshavare måste tidigare entledigas till följd av genom sjukdom föranledd oförmåga att längre bestrida sitt arbete eller då hans arbetsförmåga blivit av en eller annan anledning så nedsatt, att han icke längre kunde lämpligen bibehållas vid sin befattning. Med hänsyn till dessa erinringar, som av statskontoret funnits befogade, hade i det av statskontoret och stuteriöverstyrelsen uppgjorda författningsförslaget upptagits vissa bestämmelser om förtidspensionering för den personal, som i förslaget avsåges. De föreslagna bestämmelserna, som i viss mån hade motsvarighet i pensioneringsgrunderna för marinens daglönarpersonal, innebure, att pension finge tillkomma befattningshavare, som entledigats antingen efter uppnådd ålder av 50 år till följd av genom styrkt sjukdom föranledd oförmåga till arbete eller efter uppnådd ålder av 60 år beträffande fodermarsk och körmästare eller 55 år i fråga om annan befattningshavare, när han till följd av försvagat hälsotillstånd eller nedsatta krafter vore mindre tjänlig för sitt arbete.

Vid bestämmande av *pensionsbeloppen* vore givetvis de nu utgående avlöningsförmånerna av största betydelse, men hänsyn torde också i viss mån få tagas till de belopp, som av riksdagen beviljats såsom pension åt befattningshavare tillhörande de personalgrupper, om vilka här vore fråga, jämte det pensionstillägg, som av sådan pensionär åtnjöt enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360).

Vad därvid först beträffade stallbetjante, utgörande det övervägande flertalet inom ifrågakvarande personalgrupper, ävensom nattvakter, vilka i avlöningshänseende vore nära jämförliga med stallbetjante, hade pension vid flera tillfällen av riksdagen beviljats sådan befattningshavare till belopp av 500 kronor, då tjänstetiden uppgått till minst 35 år samt vederbörande varit oförmögen att med arbete i någon mån försörja sig. Utöver pensionen utginge till sådan pensionär pensionstillägg å 180 kronor. Liksom personalens avlöning numera vore att anse såsom nyreglerad — ett förhållande som framträdde bland annat däri, att dyrtidstillägg å avlöningen beräknades efter de strängare grunder, som gällde för befattningshavare i nyreglerade verk — borde jämväl de pensionsbelopp, som bleve bestämda för hingstdepåernas betjäningpersonal, få betraktas såsom grundade på nyreglerad avlöning med påföljd dels att pensionstillägg ej finge åtnjutas dels ock att dyrtidstillägg å pensionerna skulle beräknas efter de mindre gynnsamma grunder, som i sådant avseende funnes fastställda för s. k. nyreglerade pensioner. Vid sådana

förhållanden hade minimibeloppet för pension åt stallbetjänt och nattvakt ansetts böra utgöra 600 kronor. Då tjänstetiden överstege 25 år, skulle enligt ovan antydda system pensionen ökas med visst belopp för varje år därutöver; och hade denna ökning funnits böra föreslås till 30 kronor för varje överskjutande tjänstår. Dock borde därvid ett maximibelopp bestämmas och hade detta förslagsvis satts till 900 kronor, vilket pensionsbelopp alltså skulle erhållas, om vid avgången en tjänstetid av minst 35 år uppnåts. Detta pensionsmaximum kunde vid första påseendet synas väl högt i förhållande till stallbetjänts slutavlöning, som utgjorde 1,080 kronor; men såsom grundläggande vid pensionsbeloppets tillmätande torde få tagas stallbetjänts samtliga förmåner i tjänsten, utgörande — utöver nämnda kontanta arvode — fri bostad m. fl. naturaförmåner, uppskattade till värde av cirka 300 kronor vid Strömsholms hingstdepå och till cirka 260 kronor vid Flyinge hingstdepå och stuteri. Med hänsyn härtill måste de föreslagna pensionsbeloppen anses såsom lämpligen avpassade och skäliga.

Vidkommande därefter de pensionsbelopp, som kunde anses böra bestämmas för fodermarsk och körmästare, vore att märka, hurusom riksdagen år 1920 beviljade pension å 1,000 kronor till en fodermarsk vid Flyinge samt att å detta belopp åtnjötets pensionstillägg å 180 kronor enligt kungörelsen den 15 juni 1922. Att ett jämförelsevis så högt pensionsbelopp beviljades i omförmälda fall torde emellertid hava berott på den osedvanligt långa tjänstetid av inemot 50 år, som av den pensionerade intjänats. Om för fodermarsk och körmästare bestämdes en minimipension av 720 kronor vid 25 tjänstår, en förhöjning i pensionen med 30 kronor för varje tjänstår därutöver samt ett maximibelopp av 1,200 kronor, syntes pensionen bliva skälig såväl i förhållande till avlöningen, vilken efter intjänade ålderstillägg uppginge till 1,620 kronor förutom naturaförmåner till uppskattat värde av cirka 550 kronor vid Strömsholm och cirka 400 kronor vid Flyinge, som ock i jämförelse med vad som föreslagits såsom pension åt stallbetjänt och nattvakt.

I fall av *förtidspensionering*, som enligt vad förut framhållits skulle förekomma vid entledigande till följd av invaliditet eller eljest nedsatt arbetsförmåga, syntes pensionsbeloppet böra bestämmas att utgöra minst vad vederbörande skulle hava bekommit i pension, om han vid avgången kunnat räkna 25 år i statens tjänst.

Såsom särskilt *villkor* för att komma i åtnjutande av den för fodermarsk och körmästare bestämda pensionen syntes böra föreskrivas viss tids innehavande av sådan befattning på sätt som funnes stadgat i fråga om den högre pension, som enligt pensioneringsgrunderna för marinens daglönare tillkomme sjukvaktare eller förman; och hade denna tid satts till fem år. Den fodermarsk eller körmästare, som icke uppfyllde detta villkor, borde dock, om de för pension åt stallbetjänt stadgade förutsättningar föreläge, erhålla den pension, som under för handen varande förhållanden skulle hava tillkommit honom, därest han i stället avgått från befattning såsom stallbetjänt.

Fråga om rätt till erhållande av pension enligt de föreslagna grunderna syntes lämpligen böra avgöras av statskontoret, som redan hade sig anförtrott att i stor omfattning pröva pensionsrättsfrågor och förvaltade de medel, som vore avsedda att för ifrågavarande pensionering tagas i anspråk; och hade i förslaget till pensioneringsgrunder influtit ett stadgande härom, varjämte bestämmelser införts rörande ansökning om pension och om pensions utbetalning.

I fråga om *pensionsbeloppens storlek* och därmed sammanhängande frågor har 1921 års pensionskommitté i sitt förberörda utlåtande anfört följande.

De pensionsbelopp, som enligt förslaget skulle kunna utgå till stallbetjänte och nattvakter vid statens hingstdepåer, skulle måhända kunna synas väl höga i förhållande till de kontanta avlöningar, som faststälts för dessa befattningshavare, samt om hänsyn toges till att pensionsavgifter icke skulle erläggas. Säsom statskontoret framhållit utginge emellertid jämte den kontanta avlöningen vissa naturaförmåner, vilkas värde kunde uppskattas till åtminstone vad i statskontorets skrivelse angivits eller måhända till och med något högre. Därjämte syntes det kunna antagas, att, därest pensionsavgifter ålades befattningshavarna, avlöningarna skulle komma att med hänsyn härtill höjas med minst däremot svarande belopp. Vid nu angivna förhållanden hade pensionskommittén ansett de föreslagna pensionsbeloppen lämpligt avvägda i förhållande till de fastställda avlöningsförmånernas sammanlagda värde. Då förslaget icke heller i övrigt givit anledning till erinran, funne sig kommittén böra förorda detsamma, dock under den bestämda förutsättningen att pensionstillägg ej finge åtnjutas på nu ifrågasvarande pensioner samt att dyrtidstillägg å sådana pensioner borde beräknas efter de grunder, som gällde för s. k. nyregerade pensioner.

Vad slutligen beträffar de *medel*, från vilka pensioneringskostnaderna böra bestridas, har statskontoret yttrat följande.

Det hade icke ansetts nödigt eller lämpligt att i pensioneringsbestämmelserna intaga annan föreskrift i förevarande avseende än att pensioner, som beviljades enligt de föreslagna grunderna, skulle utgå av medel, som för sådant ändamål ställts till statskontorets förfogande. Statskontoret föreställde sig emellertid, att riksdagens medgivande borde utverkas därtill, att kostnaderna för ifrågasvarande pensionering finge bestridas av pensionskassan för tjänstemännen vid Strömsholms hingstdepå enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t kunde meddelas.

Den hos kassan samlade fonden hade vid utgången av budgetåret 1923—1924 en behållning av något över 254,000 kronor; av årsavkastningen, som, oberäknat ett belopp av 55 kronor 23 öre årsavgift, belöpt sig till något mer än 10,800 kronor, hade under året ett sammanlagt belopp av 4,556 kronor utbetalts i pensioner. Då den siste delägaren i kassan inom kort avginge från sin befattning med åtnjutande av pension från kassan till belopp av 2,373 kronor årligen, komme kassans utgifter att ökas med motsvarande belopp. Pensionsutgifterna för år räknat bleve därefter tillsvidare 6,804 kronor; och någon ökning av belastningen för pensioner enligt kassans reglemente kunde härefter icke äga rum, varemot småningom en minskning komme att inträda alltefter som pensionärer bortginge; där ny pensionär kunde träda i annans ställe, såsom exempelvis kunde ske, om den, som inom kort tillträdde pension, avlede och efterlämnade pensionsberättigad anhörig, kunde dock fondens belastning med enligt kassans reglemente utgående pensioner icke vidare ökas. Av årsavkastningen från kassans fond kunde alltså ett belopp av minst 4,000 kronor årligen beräknas såsom överskott. Att döma efter levnadsåldern hos de befattningshavare, för vilka den föreslagna pensioneringen skulle komma att gälla, torde pensionering under den närmaste tiden icke kunna antagas komma att äga rum i sådan utsträckning, att icke nämnda årsbelopp väl kunde beräknas därtill förslå. Men även om mot förmodan pensioneringen under den tid, som de provisoriska be-

stämmelserna komme att tillämpas, skulle visa sig draga större årskostnad än att den kunde till fullo täckas av årsavkastningens överskottsmedel, syntes enligt statskontorets mening hinder icke böra möta för att av kassans sparade kapital fylla bristen, vilken i alla händelser kunde antagas icke bli betydlig. Möjligen kunde den åtgärd anses lämplig, att överskottsmedlen å årsavkastningen från och med budgetåret 1925—1926 avsattes och i kassans räkenskap särskilt bokfördes för att komma till användning för ifrågavarande pensionering.

Statskontorets förslag till grunder för pensionering av vissa icke-ordinarie befattningshavare vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå är av följande lydelse:}

1 §.

Vid Flyinge hingstdepå och stuteri eller vid Strömsholms hingstdepå anställd fodermarsk, körmästare, stallbetjänt eller nattvakt erhåller vid avgång från tjänsten pension till belopp och under villkor, som nedan stadgas.

2 §.

1. För rätt att komma i åtnjutande av pension erfordras ej mindre att hava tjänat staten under minst 25 år än även att hava uppnått en levnadsålder av 65 år beträffande fodermarsk och körmästare eller av 60 år i fråga om stallbetjänt och nattvakt.

2. Ändå att de i 1 mom. angivna villkor icke äro uppfyllda, må befattningshavare kunna erhålla pension i följande fall, nämligen:

a) där han entledigas på grund därav, att han befinner vara av behörigen styrkt sjukdom oförmögen för framtiden till utförande av sitt arbete, samt han tillika uppnått en levnadsålder av minst 50 år, samt

b) där han entledigas på grund därav, att han befinner vara till följd av försvagat hälsotillstånd eller nedsatta krafter mindre tjänlig till sitt arbete, samt han tillika uppnått en levnadsålder beträffande fodermarsk eller körmästare av 60 år eller, beträffande stallbetjänt eller nattvakt, av 55 år.

3 §.

Pensionsbeloppet bestämmes efter tjänstetidens längd och utgör vid en tjänstetid av 25 år för fodermarsk och körmästare 720 kronor samt för stallbetjänt och nattvakt 600 kronor; för varje fullt tjänstår därutöver höjes pensionsbeloppet med 30 kronor; dock skall högsta pensionsbeloppet utgöra för fodermarsk och körmästare 1,200 kronor samt för stallbetjänt och nattvakt 900 kronor.

I fall, som i 2 § 2 mom. avses, skall, ändå att tjänstårens antal icke uppgår till 25, pensionens belopp icke understiga vad i sådant avseende tillkommit vederbörande, därest han vid avgången kunnat räkna 25 tjänstår.

4 §.

För erhållande av pension såsom fodermarsk eller körmästare erfordras att hava innehått sådan befattning i minst fem år närmast före avgången. Uppfyller icke vederbörande detta villkor, erhåller han vid avgången från sådan befattning, som nyss nämnts, pension till det belopp, som skulle hava tillkommit honom, därest han i stället avgått från befattning såsom stallbetjänt.

5 §.

Ansökning om pension ställes till statskontoret och ingives till chefen för den hingstdepå, vid vilken sökanden är anställd, för att av denne med vederbörlig utredning om sökandens levnads- och tjänstålder samt de övriga omständigheter, som må vara av betydelse för prövning av pensionsrätten, insändas till stuteriöverstyrelsen, som med yttrande och förslag överlämnar handlingarna i ärendet till statskontoret.

6 §.

Statskontoret prövar inkommen ansökning om erhållande av pension och meddelar vederbörande skriftlig underrättelse om sitt beslut.

7 §.

Pension utgår från de medel, som för sådant ändamål ställts till statskontorets förfogande, och utbetalas månadsvis i efterskott.

Dessa bestämmelser träda i kraft den 1 juli 1925 och gälla tillsvidare intill dess annorlunda förordnas.

Jag delar den av 1924 års riksdag uttalade uppfattningen, att det vore *Departements-* önskvärt, att förevarande pensioneringsfråga redan nu kunde få sin lös- *chefen.* ning. Det synes mig nämligen icke föreligga anledning till ytterligare dröjsmål, då medel till bestridande av kostnaderna för pensioneringen kunna stå till förfogande genom ovanberörda för tjänstemännen vid Strömsholms hingstdepå bildade pensionskassa, vilken numera fått sina uppgifter så begränsade, att ett för här ifrågavarande ändamål tillräckligt årligt överskott å dess avkastning uppstår, och då ett beslut icke synes behöva föregripa frågan om en allmän pensionering av statens icke-ordinarie befattningshavare.

Genomförandet av en ordnad pensionering för berörda personal vid hingstdepåerna synes mig medföra åtskilliga fördelar. Sålunda torde rekryteringen bliva underlättad, varjämte möjligheten att få behålla duglig och invand personal vid depåerna och stuteriet torde ökas. Vidare torde personalen icke komma att kvarstå i tjänsten till en så hög ålder, som hittills varit fallet, varigenom den genomsnittliga arbetsdugligheten hos personalen blir större. Någon minskning i antalet stallbetjante borde därför bliva möjlig, sedan de nya pensionsbestämmelserna trätt i tillämpning.

Om jag således på anförda skäl vill föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga förslag rörande pensionering av ifrågavarande personal, förutsätter jag emellertid, såsom jag nyss antagit, att inga dispositioner vidtagas, som kunna anses prejudicera förberörda 1921 års pensionskommitté anförtrodda utredning; och jag biträder därför statskontorets förslag, att tillsvidare endast provisoriska föreskrifter i ämnet må utfärdas.

Vidkommande det pensioneringssystem, som bör väljas, har statskontoret föreslagit, att såsom förebild skulle användas ovanberörda av 1910 års riksdag för daglönare m. fl. vid marinen antagna pensioneringsgrunder. Nämnda

pensionering är icke byggd på avgifter för egen pensionering, utan för densamma gälla enklare och mera summariska bestämmelser. I betraktande av ifrågavarande befattningshavares löner, som icke torde medgiva påläggande av pensionsavgifter utan motsvarande höjning av avlöningsbeloppen, samt även med hänsyn till den blivande pensioneringens mera provisoriska karaktär anser jag mig böra tillstyrka vad statskontoret sålunda föreslagit. Föremål för pensioneringen anser jag, i likhet med statskontoret och stuteriöverstyrelsen, endast böra bliva vid hingstdepåerna och stuteriet anställda fodermarskar, körmästare, stallbetjante och nattvakter. Från pensioneringen böra således undantagas hovslagarna vid depåerna samt hushållerskan vid Flyinge.

Mot vad statskontoret, med instämmande av 1921 års pensionskommitté, föreslagit beträffande pensionernas storlek har jag icke något att erinra. De föreslagna pensionsbeloppen förefalla måhända väl höga i förhållande till de kontant utgående lönerna. Såsom emellertid i den förebragta utredningen framhållits, åtnjuta befattningshavarna i fråga till värdet jämförelsevis betydande naturaförmåner, till vilka hänsyn vid pensionernas beräkning jämväl bör tagas. Pensionsbeloppen synas mig också komma att ganska väl överensstämma med de pensioner, som riksdagen tidigare beviljat enskilda befattningshavare, tillhörande ifrågavarande personal.

I detta sammanhang torde viss uppmärksamhet böra ägnas 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete samt kungörelsen den 30 november 1917 angående särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av sagda lag å arbetare, som användas till arbete för statens räkning. Enligt bestämmelserna i 1 § av nämnda kungörelse jämförda med föreskrifterna i 11 § i berörda lag skall från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt lagen, avdragas vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål till följd av särskild författning utgår såsom pension från kassa eller pensionsinrättning. Entledigas befattningshavare tillhörande ifrågavarande personal såsom till följd av olycksfall i arbete varaktigt oförmögen eller mindre tjänlig till sitt arbete, uppstår således fråga, huruvida avdrag å honom tillkommande livränta jämlikt ovan åberopade författningsrum bör äga rum. Jag har under hand inhämtat, att ovan nämnda författningsrum tolkats så, att avdrag skett å enligt olycksfallsförsäkringslagen utgående livränta med belopp motsvarande pension, utgående enligt grunder liknande dem av mig nu föreslagna.

Det torde böra framhållas, att de blivande pensionärerna såsom regel icke komma att åtnjuta pensionstillägg jämlikt 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring.

Statskontoret har föreslagit, att förtidspensionering skulle kunna beviljas befattningshavare, som vid 50 års ålder entledigats såsom varande till följd av sjukdom fullständigt oförmögen till arbete. Däremot skulle, då befattningshavaren entledigats såsom till följd av försvagat hälsotillstånd eller nedsatta krafter mindre arbetsför, för förtidspensionering erfordras, att befattnings-

havaren uppnått en ålder av stallbetjänt och nattvakt 55 år och de övriga 60 år. Då de angivna bestämmelserna rörande förtidspensionering förefalla mig väl valda med hänsyn till arten av vederbörandes arbete samt förhållandena i övrigt, ansluter jag mig till vad statskontoret i nämnda hänseende anfört och föreslagit.

Statskontoret har i sin utredning icke berört frågan, huruvida befattningshavare under viss förutsättning bör gå sin pensionsrätt förlustig. I analogi med vad som i allmänhet stadgats i gällande pensionsförfattningar finner jag lämpligt, att i förslaget intages föreskrift, att rätt till pension icke tillkommer befattningshavare, som för tjänstefel blivit skild från tjänsten.

Statskontoret har beräknat, att av förenämnda pensionsfonds årliga avkastning ett belopp av minst 4,000 kronor kan beräknas såsom överskott och sålunda vara disponibelt för nu ifrågavarande pensionering; och har statskontoret tillika framhållit, att nämnda belopp väl torde förslå för ändamålet. Även sedan kostnaderna för nu ifrågavarande pensionering guldits, kan sålunda ett överskott å fondens avkastning väntas uppstå. Sådant överskott torde, i likhet med vad som hittills skett, böra läggas till fondens kapital. Skulle mot förmodan i stället brist uppstå, vilken i varje fall icke kan komma att uppgå till något mera avsevärt belopp, föreslår jag, att densamma täckes från det under elfte huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten.

Föredragande departementschefen uppläser härefter ett inom jordbruksdepartementet utarbetat förslag till kungörelse med grunder för pensionering av vissa icke-ordinarie befattningshavare vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå, vilket förslag fogats såsom bilaga A till detta protokoll, samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna sagda förslag till kungörelse,

dels ock medgiva, att för bestridande av kostnaderna för nämnda pensionering må användas det årliga överskott, som må uppstå å avkastningen av den hos pensionskassan för tjänstemännen vid Strömsholms hingstdepå samt deras änkor och barn samlade pensionsfond, sedan de årliga pensionsbeloppen till kassans pensionärer guldits, samt att, i den mån detta överskott icke förslår för ändamålet, må tagas i anspråk det under elfte huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten.

Till vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter förena sig, behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Flodman.

Bilaga A.

Förslag

till

kungörelse med grunder för pensionering av vissa icke-ordinarie befattningshavare vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Rätt att vid avgång från tjänsten komma i åtnjutande av pension tillkommer, under de villkor, som här nedan stadgas, vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt vid Strömsholms hingstdepå anställda fodermarskar, körmästare, stallbetjänte och nattvakter.

2 §.

Rätt att komma i åtnjutande av pension inträder:

1) då befattningshavare, efter att hava uppnått en levnadsålder av minst 50 år, entledigas på grund därav, att han befinnes till följd av sjukdom, vanförhet, lyte eller försvagat hälsotillstånd varaktigt oförmögen till sitt arbete;

2) då befattningshavare, efter att hava uppnått en levnadsålder av fodermarsk och körmästare minst 60 år, stallbetjänt och nattvakt minst 55 år, entledigas på grund därav, att han befinnes till följd av sjukdom, vanförhet, lyte eller försvagat hälsotillstånd mindre tjänlig till sitt arbete;

3) då befattningshavare, i andra fall än här ovan under 1) och 2) sägs, entledigas, efter att hava uppnått en levnadsålder av fodermarsk och körmästare minst 65 år, stallbetjänt och nattvakt minst 60 år, under förutsättning att han vid avgången under minst 25 år innehaft anställning i statens tjänst (tjänstår).

3 §.

Rätt till pension tillkommer icke befattningshavare, som för tjänstefel blivit skild från tjänsten.

4 §.

Pensionsbeloppet bestämmes efter tjänstetidens längd och utgör vid en tjänstetid av 25 år för fodermarsk och körmästare 720 kronor samt för stall-

betjänt och nattvakt 600 kronor; för varje fullt tjänstår därutöver höjes pensionsbeloppet med 30 kronor; dock skall högsta pensionsbeloppet utgöra för fodermarsk och körmästare 1,200 kronor samt för stallbetjänt och nattvakt 900 kronor.

I fall, som i 2 § 1) och 2) avses, skall, ändå att tjänstårens antal icke uppgå till 25, pensionens belopp icke understiga vad i sådant avseende tillkommit vederbörande, därest han vid avgången kunnat räkna 25 tjänstår.

5 §.

För erhållande av pension såsom fodermarsk eller körmästare erfordras att hava innehåft sådan befattning i minst fem år närmast före avgången. Uppfyller icke vederbörande detta villkor, erhåller han vid avgången från sådan befattning, som nyss nämnts, pension till det belopp, som skulle hava tillkommit honom, därest han i stället avgått från befattning såsom stallbetjänt.

6 §.

Ansökning om pension skall, ställd till statskontoret, ingivas till chefen för den hingstdepå, vid vilken sökanden är anställd. Depåchefen skall med vederbörlig utredning om sökandens levnads- och tjänstår samt de övriga omständigheter, som må vara av betydelse för prövning av pensionsrätten, insända ansökningen till stuteriöverstyrelsen, som med yttrande och förslag har att överlämna handlingarna i ärendet till statskontoret.

7 §.

Statskontoret prövar inkommen ansökning om erhållande av pension och meddelar vederbörande skriftlig underrättelse om sitt beslut.

8 §.

Pension utgår från de medel, som för sådant ändamål ställts till statskontorets förfogande, och utbetalas månadsvis i efterskott.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1925.
